

PERIODIEKE NIEUWSBRIEF VAN DE WILLEM JANSEN STICHTING WESTZAAN 2015

Willem Jansen

BULLETIN

Voor mijn kameraadje Gerrit
Schoolproject 'Jansen & Jansen'
Willem Jansen en de reclame
Het Polderhuis Oostzaan

I

'Voor mijn kameraadje Gerrit.'

Tekst en foto's: Arjen van Ginkel

De Jansens zijn altijd in de nabijheid gebleven. Buurjongen Gerrit Volkers woonde aan de overkant op J.J. Alanstraat 467 te Westzaan. Nu vader en zoon er niet meer zijn vult hun werk de muren van zijn huiskamer. 'Hier heb je Het Prinsenhof in het donker' en Gerrit wijst naar een donkere vlek met de contouren van een molen. 'Hoe langer je er naar kijkt, hoe meer je ziet.' En warempel, alsof je ogen aan het duister moeten wennen, doemt er langzaam van alles op.

Gerrit Volkers, timmerman en aannemer en al veertig jaar vrijwilliger bij pelmolen Het Prinsenhof. Zijn wieg stond in Westzaan waar hij op 5 september 1944 ter wereld kwam. Even zag het er naar uit dat die datum zou uitgroeien tot een nationale feestdag. Die dag ging namelijk het gerucht dat de geallieerden in

aantocht waren om Nederland definitief te bevrijden van de Duitse overheersing. Tijdens Dolle Dinsdag sloegen NSB'ers op de vlucht en verschenen er her en der mensen met vlaggen om de bevrijders op te wachten. Maar het enige dat er die dag echt viel te vieren was dat er bij de familie Volkers een gezonde zoon werd geboren.

De herinneringen aan de burens stammen uit de tijd dat Gerrit een jaar of tien was. Zijn vader maaide voor Willem Jansen het gras tussen de fruitbomen op het achtererf. Dat gras ging naar de konijnen. 'Tussen de fruitbomen hé, niet verder. Daaromheen was het vrij woest en dat moest zo blijven, daar hielden ze van. Dan zei Willem tegen mijn vader: 'Volkers, kijk toch eens naar die bloemen. Dat is toch prachtig? Hij praatte een beetje in zijn baard. Je had toen zo'n radioprogramma met de bioloog Fop I. Brouwer en die eindigde zijn praatje



altijd met de woorden: 'Wat leeft en groeit en ons altijd weer boeit.' Die woorden waren Willem Jansen op het lijf geschreven.' 'Als jongens speelden we in de tuin met de bomen. We hadden daar een soort hut waar we denk ik zaten te kletsen. Ik

speelde met Jan, de jongste van de vier zonen, maar ik trok ook wel met Chris op. We voetbalden op het pad van de familie Venema, die eigenaar waren van de huizen en de grond. Het was een apart hoekje daar aan de Allanstraat. Het waren stuk voor stuk rijke mensen als het





aankomt op woorden en gedachten. Willem verstond de kunst om van veel kleine dingen de schoonheid te zien en dat drukte hij uit in zijn schilderwerk.' Gerrit: 'Ze werkten veel naast de deur, in de eigen omgeving. Ik weet wel dat als je hem in het dorp ergens zag zitten om te schetsen dat wij als kinderen daaromheen stonden. Even kijken hoe het er uit kwam te zien. Ze zaten ook wel bij ons achter het huis, bij wat vroeger een graanpakhuis en nu de werkplaats is van ons timmerbedrijf. Ze hadden niet veel mee: een krukje, een tekenbord met papier en een doosje met benodigdheden en dan maar turen naar het veld. Chris was nogal een gezette

jongen en ik heb me wel afgevraagd; hoe houdt ie dat nou vol, uren zitten op zo'n krukje?' 'Ik ben ook een keer samen met Chris op pad gegaan om in het veld te tekenen. Ik zie hem nog voor me, het was net een stoomlocomotief. Higgend in zijn manchesterbroek en jopper, altijd zwaar gekleed. Ik kreeg een stuk papier en houtskool en toen aan de slag. Hij heeft dit voor me gemaakt', en Gerrit haalt een tekening van de wand. Papiermolen de Schoolmeester, met pakhuis Zeeman en het veld op de voorgrond. 'Voor mijn kameraadje Gerrit' staat er onder. 'En in een tijd van ja en nee hoor. Hij tekende het razendsnel.'



Naast dit dierbare kleinood bewaart Gerrit een serie tekeningen van Chris waaronder een jeugdwerk van molen de Kwak. Wat me opvalt, is dat hij al jong zo goed de verhoudingen weergeeft. En kijk eens! Gerrit draait de tekening om en toont de achterkant waarop een ander onderwerp in lijnen is gevat. Er werd geen papier verspild. Dubbelzijdig gebruik. Boven de bank heeft Willem Jansen een prominent plekje gekregen met een aquarel. Hij heeft vanaf een beuntje (opstapje) in molen Het Prinsenhof het Westzijderveld vastgelegd. Prachtig, maar als ik eerlijk ben is Chris mijn favoriet. Ik hou van zijn stijl. Die is wat ruiger en

ruwer. Het is niet een fotografisch weergeven van de werkelijkheid, er zit meer vrije expressie in. Kijk maar eens van een afstandje.' Van wat Gerrit Volkers als jongen samen met Chris zelf tekende is niets tastbaars overgebleven. 'Ik ging later naar de ambachtsschool en dan ga je andere dingen doen. Maar ik moet zeggen dat ik laatst in de werkplaats met uitzicht op het veld wel wat heb zitten schilderen. Misschien ben ik toch een beetje door ze aangeraakt.'



SCHOOLPROJECT “JANSEN & JANSEN”

De Willem Jansen Stichting beheert al meer dan 40 jaar de artistieke nalatenschap van de Zaanse kunstschilders Willem Jansen (1892-1969) en zijn zoon Chris Jansen (1918-1961). Doelstelling van de stichting is om deze collectie schilderijen, tekeningen, etsen en verdere documentatie voor een zo'n breed mogelijk publiek onder de aandacht te brengen.

Vader en zoon Jansen waren met hun werk heel lang beeldbepalende kunstenaars in de Zaanstreek; ruim 20 jaar hiervan woonden ze in Westzaan. Om ook de jeugd van Westzaan te vertellen wie beide oud-dorpsgenoten waren, heeft de stichting een schoolproject opgezet voor de Westzaanse lagere scholen.



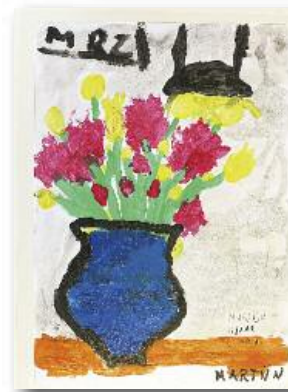
Voor de groepen 6, 7 en 8 zijn gastlessen gegeven en is de kinderen gevraagd om geïnspireerd door de werken van Jansen & Jansen zelf aan de slag te gaan en een kunstwerk te maken.





De thema's hiervoor zijn het typische Willem Jansen schemerlampje, het bloemstilleven en een dorpsgezicht van Westzaan.

Alle kunstwerken worden in de periode 21 maart tot en met 16 mei 2015 geëxposeerd bij Galerie Staphorsius, J.J.Allanstraat 287B te Westzaan; dit in combinatie met een kleine expositie van originele werken van Willem en Chris Jansen. Opening is op 21 maart om 15.00. De expositie is gratis toegankelijk voor iedereen die kennis wil nemen van de kleurrijke en spontane kunst die de jeugd van Westzaan gemaakt heeft. Willem en Chris Jansen zouden trots zijn op zo veel artistiek Westzaan's talent!



Schenking

In december 2014 ontving de stichting een schenking van kunstwerken afkomstig uit de nalatenschap van mevrouw De Vries-Metselaar. Beide werken zijn een mooie aanvulling op de collectie welke de stichting beheert en naar de toekomst toe wil veilig stellen. Het bloemstillevan van Willem dateert uit de jaren 50 van de vorige eeuw. Deze periode is voor hem een sterke periode geweest waarin kwalitatief goed werk is gemaakt. Ook dit schilderij is daar een voorbeeld van. Een bloemstillevan met de bekende Zinnia's, waar Willem er in die periode wel meer van heeft gemaakt. Er zal duidelijk



vraag naar zijn geweest; en het is ook wel te begrijpen waarom. Zijn werk uit deze periode kenmerkt zich door een veelal gemakkelijke, losse maar zeer treffende toets, wat ook met zelfvertrouwen aan het doek werd toevertrouwd. Het was ook een periode waarin voor Willem een belangrijke ere-tentoonstelling werd georganiseerd (1952) waarvoor veel belangstelling was en waaruit grote waardering en erkenning voor zijn werk sprak. Ook werd Willem in deze periode

een ere-geld toegekend; hij werd als kunstschilder gezien en gewaardeerd. Deze gelukkige en creatief sterke periode werd in 1961 abrupt afgebroken door het overlijden van zijn zoon en kunstbroeder Chris; na deze gebeurtenis heeft Willem vrijwel geen werk meer gemaakt.

Ook de aquarel van Chris is een typerend werk. Een aquarel uit 1945 van de achtertuin van Valk aan de Kerkbuurt te Westzaan. Gemaakt met de voor Chris zo typerende grillige en losse penseelvoering. Chris was als kunstschilder een natuurtalent. Natuurlijk heeft

hij van zijn vader les gekregen en werd hij door hem geïnspireerd. Maar Chris trok daarbij ook zijn eigen plan en heeft buitengewoon werk gemaakt. In de vorige nieuwsbrief werd hier ook aandacht aan besteed met een geweldig werk van Chris midden jaren 30 (hij was toen slechts 18 jaar oud) met een gezicht op de Zaan, gezien vanuit de achtertuin van het woonhuis. In die periode woonde het gezin aan de Dubbele Buurt in Koog aan de Zaan.

EXPOSITIE

Willem Jansen Stichting



Schoolproject

Jansen & Jansen

Expositie van werken van jong
artistiek Westzaan's talent!

TE BEZICHTIGEN 21 MAART T/M 16 MEI. TOEGANG IS VRIJ. DINSDAG T/M ZATERDAG 9 - 17 UUR.


staphorsius
kunstgalerie en lijstenmakerij

J.J. Allanstraat 287b | 1551 RG Westzaan | www.staphorsius.nl

Willem Jansen en de reclame

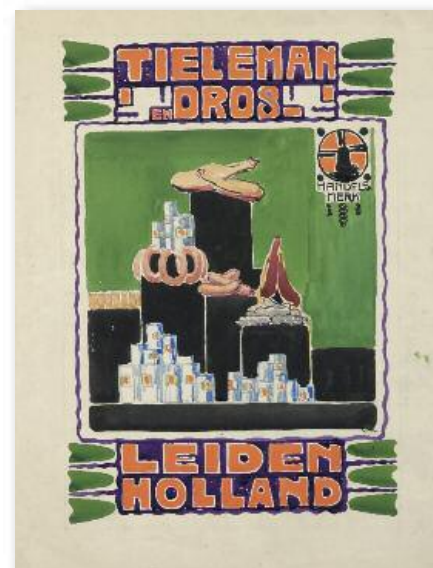
Om in zijn levensonderhoud te voorzien moest Willem Jansen toch op zoek naar opdrachten. De vrije kunst bracht geen beleg op de boterham. Dus heeft hij verschillende relaties en bedrijven benaderd om ontwerpen te maken voor alle mogelijke produkten. Zoals verzekeringen, meubels, en voedingsmiddelen. In de jaren 20-30 en 40 waren de plaatjes albums heel populair. Willem heeft voor Hille Beschuitfabrieken uit Zaandam vele Nederlandse locaties in beeld gebracht.



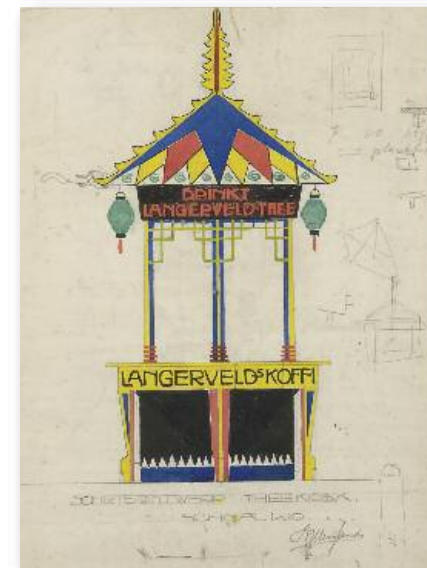
Waarschijnlijk heeft Willem Jansen verschillende bedrijven aangeschreven die ook met dit soort plaatjesboeken werkten. Één van die bedrijven was TIELEMAN & DROS uit Leiden. Het bedrijf dat in 1955 failliet ging, was in de dertiger jaren een grote vlees- en conserven leverancier. Ook zij brachten albums uit over Hollandse Molens. Voor Willem waarschijnlijk aanleiding om ook daar eens zijn diensten aan te bieden. In het logo staat een molen uit Leiden die waarschijnlijk bij het bedrijf hoorde.



Willem heeft een schets gemaakt voor een poster. Onbekend is of het ooit tot een uitgewerkte en gedrukte versie is gekomen. Wel zien we de molen terug, die waarschijnlijk als een voorwaarde in de afbeelding aanwezig moest zijn. Wij vrezen dat Willem bij dit bedrijf geen opdracht heeft gekregen, omdat we nergens een dergelijke poster hebben gevonden.



Willem Jansen, Reclameontwerp voor de firma Tieleman. Plakkaatverf, 32 x 23 cm, z.j. (ca. 1936-1938) (Collectie Willem Jansen Stichting)



Willem Jansen, Ontwerp voor een kiosk voor Langerveld's koffie en thee, aquarel 38 x 27cm, z.j. (ca. 1910-1911) (Collectie Willem Jansen Stichting)

Tips

Singer Laren Leo Gestel

25-01-2015 T/M 07-06-2015



Leo Gestel. De mooiste modernist.
Vanaf 25 januari toont Singer Laren het beste werk uit het veelzijdige oeuvre van

de hoogte van de nieuwste ontwikkelingen in de kunst. Hij liet zich inspireren door de nieuwste



Leo Gestel (1881-1941). Leo Gestel behoorde samen met Piet Mondriaan en Jan Sluijters tot de belangrijkste vernieuwers van de Nederlandse schilderkunst. De felgekleurde landschappen en provocerende naakten die zij rond 1910 schilderden waren ongekend en zorgden voor grote opschudding in de Amsterdamse kunstwereld. Van de drie kan Gestel met recht de mooiste modernist genoemd worden. Zijn leven lang bleef Gestel op

modernistische stromingen uit Parijs: pointillisme, fauvisme, kubisme en futurisme. Hij deed regelmatig inspiratie op in het buitenland. Parijs, Mallorca, Duitsland, Italië en Vlaanderen wisselde hij af met Amsterdam, Laren, Bergen, de Beemster en tenslotte Blaricum. In Amsterdam leidde Leo Gestel een bohemien kunstenaarsbestaan. In oktober 1904 betrok hij een atelier op de 'Jan Steenzolder', in een pand in de Tweede Jan Steenstraat waar ook Nescio

destijds inspiratie opdeed voor de inmiddels klassieke verhalen De Uitvreter en Titaantjes. Gestel raakte bevriend met jonge geestverwanten als Jan Sluijters, Piet van der Hem en John Rädecker. In deze periode schilderde hij zijn meest uitbundige werken. Zijn landschappen en naakten behoren tot de meest stralende in hun genre. Later maakte Gestel portretten en bloemstillevens in kubistische en futuristische stijl. De kubistische landschappen uit Mallorca worden als zijn beste werken beschouwd. Na een verwoestende atelierbrand in Bergen in 1929 verhuisde hij naar Blaricum, waar hij talloze mensen en winterse

"Misschien wel het grootste vooroorlogse talent. (...) Een zeldzaam buitenkansje. Ga liften als u moet."
– de Volkskrant *****

landschappen op papier zette, vrijwel uitsluitend in krijt, gouache en tempera. De tentoonstelling is het eerste overzicht van Gestel's werk in twintig jaar. De werken komen uit particuliere collecties en talrijke musea en kunsthandels.

FluXus | ANNO 2015

Onder de naam ANNO wordt elk jaar in Het Weefhuis een grote expositie ingericht met werk van FluXus-cursisten. Dit jaar uiteraard onder de noemer ANNO 2015 met werk van de cursisten van André Huisman (schilderen met acrylverf), Betteke Akkerman (schilderen met acryl- en olieverf) en Leonard Frederiks (beeldhouwen). De expositie is twee weekenden te bewonderen. De weekenden van 21/22 en 28/29 maart. Op 20 maart wordt De Proloog georganiseerd met een lezing door Leonie Mijnlief. ANNO 2015 wordt zaterdag 21 maart om 13.30 uur geopend door Olivier Rijcken, programmacoördinator bij FluXus Beeldende kunsten en Digitale media.

Locatie: Het Weefhuis, Lagedijk 39, Zaandijk

Openingstijden: zaterdag en zondag, 21, 22, 28 en 29 maart van 13 tot 17 uur

Stedelijk Museum Alkmaar

Piet Boendermaker

Mecenas van de Bergense School

21-02-2015 T/M 25-10-2015

De op- en ondergang van de befaamde kunstcollectie van mecenas Piet Boendermaker wordt dit voorjaar in twee bijzondere tentoonstellingen en een publicatie gepresenteerd. Stedelijk Museum Alkmaar, met de grootste collectie Bergense School in Nederland, geeft in de tentoonstelling Piet Boendermaker – Mecenas van de Bergense School een portret van de kunstverzamelaar. Wie was Boendermaker, hoe kwam hij tot het verzamelen van eigentijdse moderne kunst en hoe verzamelde hij? 'Het kabinet Boendermaker' zal omlijst worden door representatief werk van zijn belangrijkste protegés en kunstvrienden als Gestel, Sluijters, Colnot, Filarski, Wiegman, Van Blaaderen en Kuijten. Portretten, landschappen en stillevens uit de periode ca. 1910-1940. Kranenburgh, culturele buitenplaats in Bergen, besteedt vanaf begin mei in de tentoonstelling Manifesten tevens aandacht aan Boendermaker en zijn collectie.



Mecenas van de Bergense School

Kunsthelper Piet Boendermaker (1877-1947), telg uit een welgestelde familie en werkzaam op het makelaarskantoor van zijn vader in Amsterdam, ontmoet in 1909 avant-garde kunstenaar Leo Gestel. De twee raken bevriend en Gestel introduceert Boendermaker bij zijn vrienden Jan Sluijters, Gerrit van Blaaderen, Else Berg en Samuel (Mommie) Schwarz. In 1910 geeft Boendermaker Gestel de opdracht zijn familie te portretteren. Op de exposities van de Hollandsche Kunstenaarskring en Het Signaal koopt Boendermaker zijn eerste moderne kunst. Leo Gestel en later Toon Kelder adviseren Boendermaker gedurende zijn mecenaat bij zijn aankopen. In 1924 is zijn kunstcollectie op haar hoogtepunt en omvat bijna 2500 werken.

Op gevoel

Piet Boendermaker was geen theoreticus, hij verzamelde op gevoel. Schilderijen van Bergense School schilders als Arnout Colnot, Dirk Filarski, Leo Gestel, Matthieu Wiegman en vele andere, vooral jonge getalenteerde schilders. Piet schroomt niet een heel atelier leeg te kopen; hij betaalt de kunstenaars dan via een maandelijks toelage. Zijn manier van verzamelen op basis van vriendschap maakt dat sommigen zijn collectie eenzijdig vonden. Schilders stonden zich aan het percentage minder goed werk. De tentoonstelling in Stedelijk Museum Alkmaar geeft een beeld van zijn eigenzinnige verzamelwijze.

Boendermakercollectie te koop

In de jaren dertig slinkt het familiekapitaal van Piet Boendermaker en komt er een einde aan zijn verzamelwoede. Hij verkoopt zijn antiek om toch zo lang mogelijk zijn geliefde kunstenaars te kunnen steunen; ook betaalt hij de kunstenaars met antiek. Na de oorlog in 1947 moet Boendermaker noodgedwongen een deel van de collectie te koop aanbieden tegen te lage prijzen. Het werk van de Bergense School ligt niet meer goed in de markt.



Hij maakt dit niet meer mee, want hij overlijdt op 2 februari van datzelfde jaar. Eind jaren vijftig, na het overlijden van zijn vrouw Marie Boendermaker, wordt de rest van zijn collectie geveild. Stedelijk Museum Alkmaar weet dan veel topstukken te kopen en legt daarmee de basis voor zijn collectie Bergense School. Met foto's, brieven, tekeningen en schilderijen wordt in de tentoonstelling een beeld geschetst van de op- en ondergang van Boendermakers befaamde kunstcollectie.

Het Polderhuis van Oostzaan Willem Jansen

In ons laatste Bulletin deden wij een oproep om het raadsel rond het schilderij van het Polderhuis te Oostzaan te ontrafelen. Tot ons grote plezier kwam er een reactie van De Stichting Oudheidkamer Oostzaan, afd. genealogie/FB, door de heer Joop Giesendanner.

Het olieverfdoek intrigeerde ook daar als een vermist stuk erfgoed van het Polderbestuur. Op een foto uit 1956 pronken zij met dit schilderij op een feestelijke foto, die gemaakt werd tijdens het afscheid van de dijkgraaf, de heer Gerrit Taams, 4 oktober 1956. Zoals de heer Giesendanner in zijn reactie stelt, zou het schilderij een afscheidsgeschenk kunnen zijn, maar ook een geschenk van de vertrekkende dijkgraaf aan het Polderbestuur.



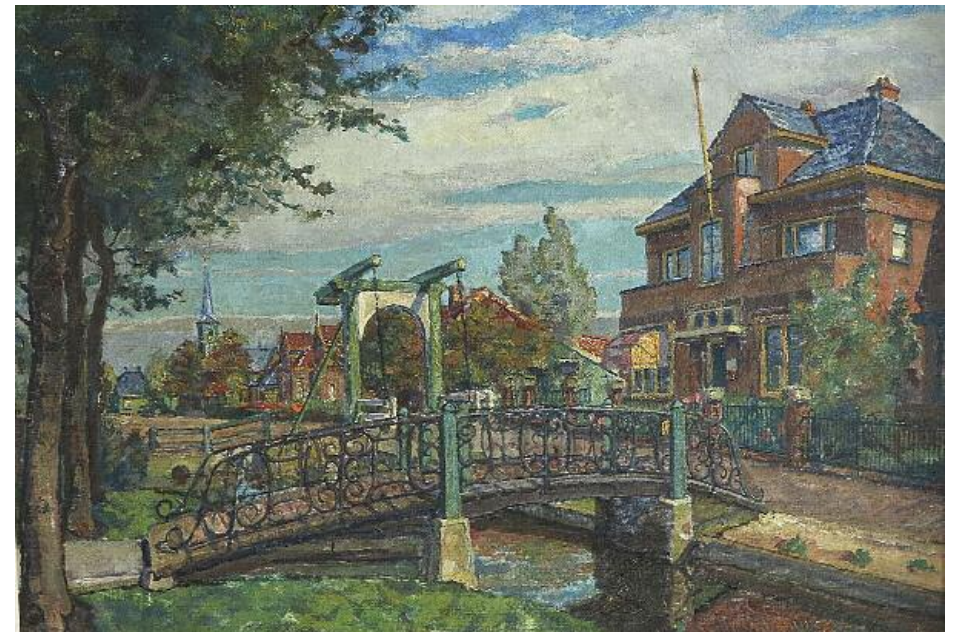
De Willem Jansen Stichting heeft dit schilderij al vele jaren in de collectie en het is helaas niet meer te achterhalen hoe het in onze collectie is gekomen. Bijzonder is wel dat we een aantal weken geleden opnieuw een prachtig schilderij van het Polderhuis in ons bezit kregen. Heel opmerkelijk, ook geschilderd in 1956. De herkomst van dit schilderij gaan we nog verder onderzoeken. Wij komen zeker nog op deze bijzonder leuke vondsten terug in een komend Bulletin.



Oorspronkelijk is het Polderhuis gebouwd in 1925 zonder het schuine dak. Het polderhuis vervult nog steeds een belangrijke rol in het aanzicht van Oostzaan.



Willem Jansen, Polderhuis Oostzaan, olieverf op doek, (Collectie Willem Jansen Stichting)



Willem Jansen, Polderhuis Oostzaan, olieverf op doek, (Nieuwe aanwinst Collectie Willem Jansen Stichting)



Recente aanwinst

Een schermerlampje dat uitzonderlijk goed de tekening op het schemerlampkapje weergeeft van twee Japanse dames. Het Japonisme is in de tijd van van Gogh en Monet, heel populair geweest en Willem heeft waarschijnlijk Japanse tekeningen als voorbeeld gehad. In de tijd van Willem was deze mode al weer wat uitgeraasd, maar Willem vond het waarschijnlijk wel een mooi effect op het licht.

DE WILLEM JANSEN STICHTING



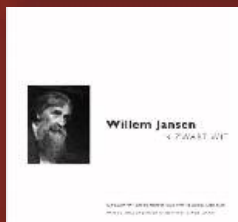
Secretariaat en ledenadministratie:

Gré Groenveld– Keijning

J.J.Allanstraat 166, 1551 RP, Westzaan

Email: j.groenveld1@upcmail.nl

Tel.: 075 - 63 51 698



Het boek over “Leven en werk” van Willem en Chris Jansen en het boek “Willem Jansen in zwart wit”, kunt u verkrijgen door overmaking van € 15,- + € 3,- verzendkosten, per stuk, op bank-rekening nr. NL52RABO 03701 51 119, Willem Jansen Stichting, Westzaan.